

LOZING OP OPPERVLAKTEWATER – STAPPENPLAN VOORTOETS

2021

Inhoud

Doel van de voortoets	2
Nul-effect criterium module lozing op oppervlaktewater	2
A. LOZING IN KUSTZONE	2
Stap (1) – Lozing rechtstreeks op kustwater	2
B. LOZING OP STILSTAAND WATER	2
Stap (2) – Lozing rechtstreeks op stilstaand water	2
Stap (3) en (4) – Lozing rechtstreeks op stilstaand water: overlap met aquatisch habitat	2
C. LOZING OP STROMEND WATER	3
Stap (5) – Debietsgegevens	3
Stap (6) – Procentuele bijdrage milieukwaliteitsnorm	3
Stap (7) – Toetszone: $\geq 10\%$ bijdrage toetswaarde of onbekend debiet	4
Stap (8) – Toetszone indien $< 10\%$ bijdrage toetswaarde	5
Stap (9) – Lozing op een waterloop met onbekend debiet	5
Stap (10) en (11) – Lozing van enkel koel- of warmtewater	6
Stap (12) – Aanpassing breedte toetszone	6
Stap (13) – Overlap met aquatische of oppervlaktewater afhankelijke habitats	6
Stap (14) en (15) – Overlap met overstromingsgebied en habitats	7
Stap (16) – Overlap tussen habitats en toetszone?	7
Stap (17) – Habitats gevoelig voor effectgroep(en)	7

Doel van de voortoets

De voortoets is een online, eenvoudig en gebruiksvriendelijke instrument. Het systeem is een beslissingssysteem, steunende op (online) data, gekoppeld aan een GIS omgeving. Hierbij kan de gebruiker via antwoorden op gerichte vragen tot een conclusie komen of al dan niet een passende beoordeling noodzakelijk zou zijn, d.w.z. een mogelijke negatieve impact op de IHD's van een betrokken SBZ.

Nul-effect criterium module lozing op oppervlaktewater

Als nul-effect criterium voor lozing op oppervlaktewater wordt in kader van de voortoets vooropgesteld om geen (bijkomende) instroom van verontreinigd en/of nutriëntenrijk water in habitat toe te laten. Toevoer of lozing van water met verontreinigende en/of eutrofiërende stoffen zal voor de betrokken en geconnecteerde oppervlaktewater gelegen in en stroomafwaarts van (ook stroomopwaarts in getijdegebied) habitatgebied impliceren dat er een potentieel effect is. Hetgeen nader onderzoek in een passende beoordeling vereist.

In onderstaand overzicht wordt het schema in bijlage meer in detail toegelicht.

A. LOZING IN KUSTZONE

Stap (1) – Lozing rechtstreeks op kustwater

In de voortoets wordt een onderscheid gemaakt tussen activiteiten die ingrijpen op oppervlaktewater buiten de kustzone en oppervlaktewater in de kustzone.

De complexiteit en omvang van kustwateren en het oppervlaktewatersysteem in de kustzone laten niet toe om een zinvolle voortoets screening uit te werken voor de kustzonen. Voor ingrepen in kustwateren en in de kustzone wordt aanbevolen om steeds een passende beoordeling op te maken.

Slechts één oppervlaktewaterlichaam is als kustwater ingedeeld, namelijk het Zwin, dit is volledig binnen de begrenzing van de kustzone gelegen. Alle andere zoute of brakke oppervlaktewaterlichamen zijn ingedeeld als overgangswateren.

Indien wordt geloosd op kustwateren wordt er **geen contour** uitgezet en zal de gebruiker worden aangezet tot het opmaken van een passende beoordeling.

B. LOZING OP STILSTAAND WATER

Stap (2) – Lozing rechtstreeks op stilstaand water

In stap 2 wordt nagegaan of het oppervlaktewaterlichaam waarop wordt geloosd een geïsoleerd stilstaand oppervlaktewater betreft. Lozen op stilstaand water is immers niet toegestaan. Betreft hier dus mogelijks een intekenfout van de initiatiefnemer. Indien het stilstaand waterlichaam geen stilstaand aquatisch habitatype betreft zal de initiatiefnemer een groene voortoets krijgen maar met een melding dat het lozingspunt is ingetekend op een stilstaand oppervlaktewaterlichaam.

Stap (3) en (4) – Lozing rechtstreeks op stilstaand water: overlap met aquatisch habitat

Als extra toetst wordt nagegaan of het stilstaand wateroppervlak een stilstaand aquatisch habitatype betreft/bevat (binnen SBZ) en of het gevoelig is voor de effectgroep(en) waarop wordt getoetst. De gevoeligheid van de habitats wordt afgeleid uit de effectenmatrix van INBO. De effectgroepen waarop wordt getoetst zijn effectgroep 3.4 eutrofiëring via oppervlaktewater en/of 8.4 verontreiniging via oppervlaktewater. De stoffen uit VLAREM bijlage 2.3.1 worden allen als potentieel verontreinigend

beschouwd. INBO heeft een selectie gemaakt welke stoffen uit deze lijst eveneens als potentieel eutrofiëring moeten worden beschouwd.

Als **contour** wordt de **omtrek van het stilstaand oppervlaktewaterlichaam** weergegeven.

C. LOZING OP STROMEND WATER

Stap (5) – Debietsgegevens

Om de procentuele bijdrage van de lozing in verhouding tot de toetswaarde (bv: milieukwaliteitsnorm) te kunnen berekenen is het noodzakelijk dat de debietsgegevens online raadpleegbaar zijn. De databank met debietsgegevens van oppervlaktelichamen wordt beheerd door de VMM: [Pegase](#). Deze omvat debietsgegevens van het merendeel van de Vlaamse (VL) en lokale oppervlaktewaterlichamen van de eerste orde (L1). Over de lokale oppervlaktewaterlichamen van de tweede orde (L2) en niet geclassificeerde waterlopen zijn amper debietsgegevens beschikbaar. Deze vallen immers niet onder toezicht van de VMM.

De classificatie VL-L1-L2 is gebaseerd op de afstroomoppervlakte (conform KRLW) en wordt gehanteerd binnen zowel de stroomgebiedbeheerplannen als de [Excel rekentool 'impactbeoordeling' van de VMM](#) (zie 'info per OWL').

- Vlaamse waterlichaam : afstroomopp > 50 km²;
- L1 waterlichaam : afstroomopp > 10 km² en < 50 km²;
- L2 waterlichaam : afstroomopp < 10 km².

Indien de debietsgegevens van de waterloop waarop wordt geloosd niet beschikbaar zijn, dient te worden overgegaan op stap (9). Indien debietsgegevens wel beschikbaar zijn wordt overgegaan naar stap (6).

Stap (6) – Procentuele bijdrage milieukwaliteitsnorm

Hierbij wordt nagegaan in welke mate de lozing bijdraagt (%) aan de toetswaarde.

Absolute bijdrage = (aangevraagde concentratie * aangevraagd dagdebiet) / (aangevraagd dagdebiet + 10%iel debiet van de te beoordelen waterloop).

Procentuele bijdrage = Absolute bijdrage / toetswaarde * 100

Conform de adviespraktijk van de VMM wordt ook in de voortoets 2017 als referentiejaar gehanteerd wat betreft debietsgegevens. Het in rekening brengen van het 10%iel van het debiet van de waterloop waarop wordt geloosd maakt dat ook de droge periodes in rekening worden gebracht. Op die manier wordt een onderschatting van het effect van de lozing vermeden. Dit kadert binnen de worst case benadering die zowel VMM als ANB beogen.

Bovenstaande formule is maximaal afgestemd op de formule die de VMM aanbeveelt in stap 4 van haar stappenplan. We zijn hierbij echter beperkt door de beschikbaarheid van online data. De databank met de huidige concentratiegegevens per stof per meetpunt(en) binnen een oppervlaktewaterlichaam wordt momenteel als onvolledig beschouwd en kan daarom niet worden gehanteerd binnen de voortoets. Indien verder onderzoek noodzakelijk blijkt kan in de passende beoordeling een verfijning van deze berekening, zoals wordt omschreven in het stappenplan van de VMM, worden toegepast.

De procentuele bijdrage wordt berekend voor iedere geloosde stof.

Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen $\geq$ en $<$ 10% bijdrage (JG-)MKN. De VMM beschouwt een bijdrage van $<$ 10% als een te verwaarloosbare impact. Bij gebrek aan een wetenschappelijke onderbouwing van deze ondergrens en de daaraan gekoppelde onzekerheid dat de impact op habitats als verwaarloosbaar kan worden beschouwd, wordt ook voor projecten met een bijdrage van $<$ 10% (JG-)MKN een toetszone bepaald.

Stap (7) – Toetszone: $\geq$ 10% bijdrage toetswaarde of onbekend debiet

Debiet gekend: $\geq$ 10% bijdrage toetswaarde

Bij de bepaling van de toetszone wordt rekening gehouden met twee criteria:

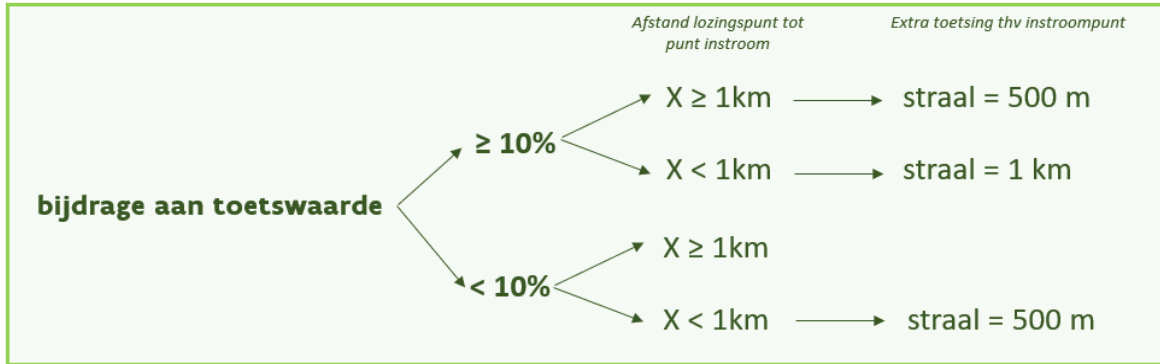
- de procentuele bijdrage aan de toetswaarde (zie stap 6); en
- instroom (stroomafwaarts) van een VL- of L1-type waterloop.

De waterloop waarop de lozing plaatsvindt wordt stroomafwaarts gevolgd tot aan het punt waar er instroom is van een waterloop van gelijkwaardige of hogere orde (VL/L1). Instroom van waterlopen van gelijkwaardige of hogere orde worden beschouwd als een debietsverhoging waarbij verdunning optreedt. De VL- en L1- type waterlopen omvatten immers de grotere klassenorde aan oppervlaktewaterlichamen. Dit wordt omschreven in onderstaand schema als ‘de afstand tot de monding x km’ en vormt het eerste deel van de toetszone.

Binnen onderstaand kader wordt een onderscheid gemaakt tussen $x \geq 1$ km of < 1 km. Dit vloeit voort uit een aantal principes afkomstig uit de Europese richtlijn 2008/105/EC – *Technical guidelines for the identification of mixing zones** –. In de richtlijn wordt gesteld dat een mengzone maximaal 1 km lang mag zijn. Dit betekent dat wanneer er geloosd wordt op een waterloop van (zeer) goede kwaliteit er een overschrijding van de milieukwaliteitsnorm mag zijn, als gevolg van de lozing, over een maximale afstand van 1 km. Lozingen op L1 en VL type waterlopen worden geadviseerd door de VMM. Conform de kaderrichtlijn Water en het besluit Milieukwaliteitsnormen wordt er gestreefd naar waterlopen van (zeer) goede kwaliteit. De milieukwaliteitsnorm is immers de grens tussen de kwaliteitsklassen *goed* en *matig*. Onder voorgaand gegeven wordt gesteld dat de impact van een lozing over een afstand van meer dan 1 km als beperkt kan worden beschouwd.

Omwille van de huidige onzekerheid of (a) het instromend oppervlaktewater zich al dan niet reeds binnen de (zeer) goede kwaliteitsklasse bevindt en (b) verdunning door het instromend VL/L1 oppervlaktewaterlichaam al dan niet volledig optreedt ter hoogte van het punt water de VL/L1 waterloop instroomt, dient een extra toetsing te gebeuren ter hoogte van het instroompunt (= monding). Al naargelang de procentuele bijdrage aan de toetswaarde en de afstand van het lozingspunt tot de monding zal de uitbreiding van de toetsingszone ter hoogte van de monding verschillen.

Bij een bijdrage $\geq 10\%$ aan de toetswaarde en een afstand van ≥ 1 km tussen het lozingspunt en de instroom van een VL/L1-type waterloop wordt er bijkomend een cirkel uitgezet met straal 500 meter en middelpunt de monding (punt waar de VL/L1 instroomt). Deze cirkel vormt samen met de afstand van lozingspunt tot de monding de toetszone tot dusver. In onderstaand schema wordt de redenering weergegeven voor een bijdrage $\geq 10\%$ aan de toetswaarde en een afstand van < 1 km en voor een bijdrage van $< 10\%$.

In getijdengevoelige waterlopen is er naast afwaartse ook opwaartse connectiviteit omdat het water onder invloed van het getij ook in opwaartse richting kan stromen. In deze waterlopen wordt de toetszone uitgebreid naar 500 m stroomopwaarts. In de overige waterlopen wordt enkel een stroomafwaartse toetszone als relevant beschouwd.

*Het berekenen van de mengzone zelf is niet mogelijk binnen de voortoets omdat niet kan worden gegarandeerd dat aan alle voorwaarden wordt voldaan.

Debiet onbekend

Lozing op een waterloop met onbekend debiet wordt besproken onder stap 9.

Stap (8) – Toetszone indien $< 10\%$ bijdrage toetswaarde

Het principe dat hier wordt toegepast is identiek aan dat onder stap 7, met dat verschil dat er enkel een extra toetsing beurt t.h.v. de instroom van een gelijkwaardig of hoger waterlooptype indien de afstand tussen het lozingspunt het instroompunt < 1 km. Hierbij wordt een cirkel toegevoegd aan de toetszone met als straal 500 m. Indien de afstand ≥ 1 km is blijft de toetszone tot dusver ongewijzigd.

Stap (9) – Lozing op een waterloop met onbekend debiet

Per uitzondering valt onder dit scenario een lozing op een VL- of L1-type waterloop, het merendeel zal echter een lozing op L2-type waterlopen betreffen.

Indien het een lozing op VL- of L1 type waterloop betreft wordt een fall-back waarde toegekend als debiet, al naargelang het type waterloop; VL: $4,18 \text{ m}^3/\text{s}$ en L1: $0,09 \text{ m}^3/\text{s}$. Deze zijn afgeleid uit de databank Pegase. Vervolgens wordt overgegaan naar stap 6.

Wat de lozing op L2 type waterlopen betreft speelt een grote onzekerheid aangezien er geen debietsgegevens voor handen zijn en bijgevolg geen inschatting kan worden gemaakt van de procentuele bijdrage aan de toetswaarde. Een bijdrage van $\geq 10\%$ kan hierbij niet worden uitgesloten waardoor er wordt overgegaan naar stap 7.

De lengte van de toetszone bij een lozing op een L2 waterloop wordt als volgt bepaald. De L2 waterloop wordt stroomafwaarts gevolgd tot het punt dat deze overgaat in een waterloop van het type L1 of VL. Indien de overgang van L2 naar L1/VL wordt bekomen door samenvloeiing van een of meerdere waterlopen, ongeacht het type, en de afstand van het lozingspunt tot de monding in L1/VL ≥ 1 km wordt de L1/VL waterloop niet verder gevolgd en zal de toetszone enkel nog worden uitgebreid met een cirkel met straal 500 meter en middelpunt de monding van L2 in L1/VL.

Indien de afstand van het lozingspunt tot de overgang van L2 naar L1/VL < 1 km is wordt de L1/VL verder stroomafwaarts gevolgd tot er weerom instroom is van gelijkwaardige of hoger geclassificeerd waterlooptype (VL/L1). Hierbij wordt het toetsingsprincipe zoals in stap 7 bij een bijdrage van $\geq 10\%$ toegepast. De L2 wordt hier onder de worst case assumptie aanzien als een lozing op L1/VL.

Lozing op L2 type waterloop met onbekend debiet

Stap (10) en (11) – Lozing van enkel koel- of warmtewater

Indien enkel koel- of warmtewater wordt geloosd, wordt nagegaan of de toetszone overlapt met een aquatisch habitatype. Dit is een overgangsmaatregel. De submodule *lozing van koel- of warmtewater* wordt in de toekomst verder uitgewerkt.

De **toetszone** wordt hierbij weergegeven als **contour**. Omvang van de contour wordt bepaald van stap 5 tem stap 8.

Stap (12) – Aanpassing breedte toetszone

De data laag met waterlopen en daaraan gekoppelde uniek codes VL/L1/L2xx_xx omvatten lijnstukken. De breedte van de waterlopen zit niet vervat in deze data laag. Om zowel de breedte van de waterloop als de habitats die rechtstreeks afhankelijk zijn van oppervlaktewater (zie bijlage tabel INBO: type 1) in rekening te brengen wordt de toetszone in de breedte uitgebreid met 300 meter langs weerszijde van het lijnstuk en over de volledige lengte van de toetszone. De buffer van 300 meter is steekproefsgewijs bepaald op basis van de afstand van oppervlaktewater afhankelijke habitatypes tot de waterlopen.

Vervolgens dienen zowel stap 13 als stap 15 doorlopen te worden.

Stap (13) – Overlap met aquatische of oppervlaktewater afhankelijke habitats

Binnen de toetszone wordt nagegaan of er overlap is met aquatische habitats of habitats die afhankelijk zijn van oppervlaktewater. Beide zitten vervat onder de zogenaamde type 1 habitats.

INBO heeft alle habitat(sub)types onderverdeeld in drie categorieën:

- Type 1: onder directe invloed van oppervlaktewater
- Type 2: onder invloed van oppervlaktewater via overstroming
- Type 3: enkel via occasionele/incidentele overstroming

De tabel is toegevoegd als bijlage aan de mail.

Stap (14) en (15) – Overlap met overstromingsgebied en habitats

Op advies van de VMM maken we gebruik van de kaarten ‘overstroombaar gebied – huidig klimaat – PLU en FLU’. Deze zijn te raadplegen via de website <https://www.waterinfo.be/kaartencatalogus>. De meest recente (en beschikbare) kennis van o.a. de waterloopbeheerders, rioolbeheerders en lokale besturen is hierin verwerkt.

Binnen de voortoets wordt enkel getoetst op de donker blauwe zones ‘grote kans’. Er wordt nagegaan of er zich binnen de buffer van 300 meter al dan niet een overstromingsgebied bevindt. Indien dat het geval is wordt nagegaan of er binnen desbetreffend overstromingsgebied een habitat (binnen SBZ) gelegen is.

Stap (16) – Overlap tussen habitats en toetszone?

Zowel stap 13 als stap 14/15 dienen doorlopen te worden. Indien er op vraag 13 of vraag 15 ‘ja’ wordt geantwoord wordt overgegaan naar stap 17.

Indien niet, wordt de voortoets-module lozing op oppervlaktewater beëindigd. De **toetszone** wordt hierbij weergegeven als **contour**. Omvang van de contour wordt bepaald van stap 5 tem stap 12.

Stap (17) – Habitats gevoelig voor effectgroep(en)

Op basis van de geloosde stoffen wordt bepaald welke effectgroep van toepassing is. Alle stoffen uit bijlage 2.3.1 van VLAREM II worden als potentieel verontreinigend beschouwd. INBO heeft een selectie gemaakt van de stoffen die eveneens als potentieel eutrofiëring beschouwd dienen te worden.

Net zoals in de reeds bestaande voortoetsmodules wordt op basis van de effectenmatrix van INBO nagegaan of het betrokken habitatype al dan niet gevoelig is voor de effectgroepen 8.4 *verontreiniging via oppervlaktewater* en 3.4 *eutrofiëring via oppervlaktewater*. Indien dat het geval is wordt er een potentieel risico verwacht en dient de initiatiefnemer een passende beoordeling op te maken.

De **toetszone** wordt hierbij weergegeven als **contour**. Omvang van de contour wordt bepaald van stap 5 tem stap 12.